

Case WORK

ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΔΟΥΛΕΥΟΥΝ ΜΕ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΑΣΥΛΟ ΣΕ ΠΕΝΤΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Table of contents

1. Επισκόπηση της μετανάστευσης και τα κύρια χαρακτηριστικά για το "φαινόμενο" του εθελοντισμού στις χώρες.....	4
1.1. Επισκόπηση της μετανάστευσης.....	4
1.2. Κύρια χαρακτηριστικά του "φαινόμενου" του εθελοντισμού.....	8
2. Η παρούσα κατάσταση της εργασίας των εθελοντών με πρόσφυγες και άτομα που αιτούνται άσυλο στις πέντε χώρες.....	14
3. Οι ανάγκες των εθελοντών στις πέντε χώρες	16
3.1. Ποιοι είναι; Γνωρίζοντας και αναλύοντας τα κίνητρα, τις ανάγκες, τις στάσεις, τις δεξιότητες, τις προσδοκίες και τις πεποιθήσεις των εθελοντών.	16
3.2. Ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες ικανοποίησης των αναγκών των εθελοντών; Ανάλυση ισχυρών σημείων / αδυναμιών για σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων.....	19
4. Συμπέρασμα και σκέψεις / προτάσεις.....	21
Παράρτημα Α – Πηγές	23
Παράρτημα Β – Κατευθυντήριες γραμμές για τις συνεντεύξεις και τις ομάδες εστίασης (στα αγγλικά)	24
Παράρτημα Γ – Επαφές στα πλαίσια της διεξαχθείσας έρευνας	25
Παράρτημα Δ – Εθνικές Εκθέσεις (στα αγγλικά)	26

caseWORK αριθμός έργου: 2017-1-DE02-KA204-004189

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της έκδοσης δεν αποτελεί θεώρηση του περιεχομένου που αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των δημιουργών και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτή".

Η Έκθεση αυτή ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018.

Εισαγωγή και μεθοδολογικό περίγραμμα

Η Ευρώπη αγωνίζεται για να βρει κατάλληλες προσεγγίσεις και λύσεις ώστε να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της άφιξης μεγάλου αριθμού προσφύγων και ατόμων που αιτούνται άσυλο. Όσο περισσότεροι άνθρωποι καταφτάνουν στην Ευρώπη ζητώντας προστασία, τόσο περισσότερη βοήθεια οργανώνεται. Εθελοντές εμπλέκονται σε μια ευρεία γκάμα δραστηριοτήτων σχετικές με πρόσφυγες και άτομα που αιτούνται άσυλο. Ο αριθμός των εθελοντών για την βοήθεια των προσφύγων έχει αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Οι κάτοικοι της Ευρώπης είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν προσφέροντας χρόνο, αφοσίωση και οικονομικούς πόρους. Αυτοί οι άνθρωποι είναι ένας θεμέλιος λίθος στην αιτούμενη διαδικασία ενσωμάτωσης των προσφύγων, έτσι ώστε να μειωθεί η απομόνωση τους από τις τοπικές κοινωνίες και να τους παρασχεθούν ευκαιρίες για ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους. Προκειμένου να βοηθηθούν τόσο οι εθελοντές όσο και οι πρόσφυγες, είναι σημαντικό να παρέχεται υποστήριξη στους εθελοντές. Ακόμα κι αν ο αριθμός των ατόμων που αιτούνται άσυλο στην Ευρώπη έχει μειωθεί μετά την έξαρση που παρατηρήθηκε το 2015, η ενσωμάτωση τους είναι μία μακροπρόθεσμη διαδικασία, που δεν ολοκληρώνεται με τη λήψη του ασύλου αλλά χρειάζεται την μακροχρόνια προσπάθεια και την επαρκή στήριξη των Ευρωπαίων εθελοντών.

Το έργο caseWORK στοχεύει στην υποστήριξη και ανάπτυξη των προσόντων των εθελοντών καθώς και στην ενεργοποίησή τους ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στην απαιτητική δουλειά τους μέσω ενός διαδικτυακού εκπαιδευτικού προγράμματος. Για την καλύτερη σχεδίαση του προγράμματος, οι εταίροι του έργου πραγματοποίησαν έρευνα για την κατάσταση και τις ανάγκες των εθελοντών που δουλεύουν με πρόσφυγες και άτομα που αιτούνται άσυλο σε πέντε Ευρωπαϊκές χώρες (Αυστρία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία και Σλοβενία). Αυτή η διακρατική έκθεση προσπαθεί να συνοψίσει τα πορίσματα από τις εκθέσεις των πέντε χωρών¹.

Η έρευνα που διεξήχθη σε κάθε χώρα περιελάμβανε έρευνα γραφείου, βιβλιογραφική ανασκόπηση, συνεντεύξεις σε ομάδες στόχου και διαδικτυακή έρευνα με εθελοντές και παράγοντες "κλειδιά" (κυρίως εκπροσώπους οργανισμών). Συνολικά συμμετείχαν 99 άτομα σε πέντε χώρες.²

---

¹ Όλες οι εθνικές εκθέσεις των χωρών μπορούν να βρεθούν στο παράρτημα Δ στο τέλος του εγγράφου, ώστε οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος να μπορεί να εμβαθύνει στις μεμονωμένες έρευνες και τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν.

² Βλέπε παράρτημα Γ για έναν λεπτομερή πίνακα με αριθμούς ατόμων που συμμετείχαν.

1. Επισκόπηση της μετανάστευσης και τα κύρια χαρακτηριστικά για το "φαινόμενο" του εθελοντισμού στις χώρες.

1.1. Επισκόπηση της μετανάστευσης

Ο πληθυσμός της Ευρωπαϊκής ένωσης - την 1η Ιανουαρίου του 2016 - ήταν 500 εκατομμύρια κάτοικοι. Λίγο πάνω από το 7% από αυτούς ήταν αλλοδαποί (δεν διέμεναν στην γενέτειρά τους), με τα 3/4 από αυτούς να προέρχονται από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περισσότεροι αλλοδαποί συναντώνται στην Γερμανία (8,7 εκατομμύρια κάτοικοι), Ηνωμένο Βασίλειο (5,6 εκατομμύρια κάτοικοι), Ιταλία (5 εκατομμύρια κάτοικοι), Γαλλία και Ισπανία (4,4 εκατομμύρια κάτοικοι σε καθεμία).

Η ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) δείχνει ότι το 2016 οι διεθνείς αιτήσεις ασύλου στις Ευρωπαϊκές χώρες, Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία ήταν κοντά στο 1,3 εκατομμύρια, παρουσιάζοντας μείωση της τάξης του 7% από την προηγούμενη χρονιά.

Η Συρία, το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Πακιστάν και η Νιγηρία ήταν οι κύριες χώρες προέλευσης προσφύγων ενώ η Γερμανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Ελλάδα και η Αυστρία ήταν οι βασικές χώρες φιλοξενίας.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της μετανάστευσης και των φαινομένων εθελοντισμού στις χώρες που συμμετέχουν σε αυτό το έργο, επισημαίνονται ακολούθως.

Αυστρία

Οι αλλοδαποί κάτοικοι στην Αυστρία ήταν περίπου 1,342 εκατομμύρια στις αρχές του 2017 – 15,3% του συνολικού πληθυσμού. Οι περισσότεροι από αυτούς δεν είναι πρόσφυγες πολέμου από την Συρία ή πρόσφυγες από αδύναμα οικονομικά κράτη. Η πλειοψηφία των αλλοδαπών στην Αυστρία (μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2017) ήταν από την Γερμανία και ακολούθως από τη Σερβία και την Τουρκία.

Το 2016, έκαναν αίτηση για άσυλο στην Αυστρία συνολικά 42.285 άνθρωποι για πρώτη φορά. Αυτό σημαίνει μία μείωση μετά τον αριθμό ρεκόρ των 88.340 αιτήσεων για άσυλο το 2015, αλλά ο αριθμός των αιτήσεων το 2016 ήταν περίπου διπλάσιος σε σύγκριση με τον αριθμό των αιτήσεων το 2014 (28.064) και επίσης σημαντικά υψηλότερος από ότι τα προηγούμενα χρόνια.

Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για το Άσυλο (BFA) είναι η πρώτη αρχή που διευθύνει τις διαδικασίες ασύλου και δικαίου των αλλοδαπών. Κατά το πρώτο στάδιο της διαδικασίας, η BFA κάνει μία εκτίμηση για το αν η Αυστρία πρέπει να εξετάσει περαιτέρω την αίτηση ή όχι. Η συνέντευξη θα διεξαχθεί σε μία γλώσσα κατανοητή από τους αιτούντες το άσυλο, μεταφρασμένη από ορκωτούς διερμηνείς. Αν η Αυστρία αποφασίσει ότι δεν είναι υπεύθυνη για την εξέταση της αίτησης, η αίτηση έχει ήδη απορριφθεί κατά την διαδικασία της εισόδου. Η Αυστρία είναι αρμόδια αν ο αιτών το άσυλο δεν έχει ήδη υποβάλει αίτηση ασύλου σε άλλο κράτος της Συνθήκης του Δουβλίνου.

Η BFA αποφασίζει για κάθε αίτηση για άσυλο. Εξαιτίας των αυξημένων διοικητικών διαδικασιών, η προθεσμία για έκδοση απόφασης από την BFA επεκτάθηκε στους 15 μήνες. Αιτήσεις ασύλου από "ασφαλείς χώρες προέλευσης" πρέπει να απορρίπτονται κατ' αρχήν. Αλλοδαποί των οποίων οι

αιτήσεις ασύλου έχουν κριθεί θετικά και αυτοί που βρίσκονται υπό το προσφυγικό καθεστώς έχουν πλήρη πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την δυνατότητα να αιτηθούν συμβατικό διαβατήριο.

Μετά την τελευταία τροποποίηση στην νομοθεσία ("προσωρινό άσυλο"), τα άτομα που αιτούνται άσυλο, αρχικά έχουν περιορισμένο δικαίωμα κατοικίας για μία περίοδο 3 χρόνων. Επικουρικά χορηγείται προστασία στα άτομα των οποίων η αίτηση για άσυλο έχει απορριφθεί για έλλειψη δίωξης αλλά των οποίων η ζωή ή η ακεραιότητα απειλείται στην πατρίδα προέλευσης τους. Συνεπώς, δεν δικαιούνται άσυλο, αλλά τους χορηγείται προσωρινή προστασία κατά της απέλασης. Η επικουρική προστασία χορηγείται για πρώτη φορά για μια περίοδο ενός έτους και συνδέεται με πλήρη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Οι αποφάσεις της BFA μπορεί να προσβληθούν ενώπιον του Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου. Κατά κανόνα, η προσφυγή έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, δηλαδή η απέλαση δεν μπορεί να εκτελεστεί μέχρι την απόφαση του δικαστηρίου.

Γερμανία

Η Γερμανία έχει 82,4 εκατομμύρια κατοίκους. Πρόσφατες έρευνες αποκαλύπτουν ότι περισσότεροι από 18 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο. Μια επισκόπηση από το 2016 δείχνει ότι ο μεγαλύτερος αριθμός από αυτούς έχει ρίζες από την Τουρκία (2,8 εκατομμύρια). Το 1/3 των ανθρώπων με μεταναστευτικό υπόβαθρο προέρχεται από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι άνθρωποι που μεταναστεύουν στην Γερμανία ανήκουν σε δύο κατηγορίες: άνθρωποι που προέρχονται από χώρες εντός της Ευρωπαϊκής ένωσης και άνθρωποι που προέρχονται από τις λεγόμενες τρίτες χώρες. Το 42% των μεταναστών το 2016 ήταν Ευρωπαίοι πολίτες ενώ το 2015 το ποσοστό τους ήταν 28% εξαιτίας του αυξημένου αριθμού των ατόμων αιτούντων άσυλο στην Γερμανία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα.

Η πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο στη Γερμανία το 2017, προέρχονται από την Συρία, και ακολούθως από το Ιράκ και το Αφγανιστάν. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2018, η πλειοψηφία των μεταναστών είχε ξανά σαν χώρα προέλευσης τη Συρία, με ποσοστό 23% στο σύνολο των αιτούντων, ακολουθούμενη από το Ιράκ (10,7%) και την Νιγηρία (6,6%).

Για λόγους ισότητας, για όλα τα άτομα που αιτούνται άσυλο, το σύστημα έχει τυποποιηθεί για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρώτο βήμα για όσους καταφθάνουν στη Γερμανία και αιτούνται άσυλο είναι να καταγραφούν από δημόσιους οργανισμούς ή να αναφέρουν την κατάσταση τους στις αστυνομικές αρχές. Προμηθεύονται ένα προσωρινό έγγραφο που είναι απαραίτητο στη συνέχεια για κάθε διαδικασία σχετική με την αίτηση για άσυλο. Με τη βοήθεια του γερμανικού συστήματος κατανομής και καταμέτρησης που ονομάζεται "EASY", οι αιτούντες άσυλο κατανέμονται μεταξύ των ομοσπονδιακών κρατών της Γερμανίας και στέλνονται στο αντίστοιχο κέντρο υποδοχής. Όταν ο αιτών άσυλο φτάνει στο αρμόδιο κέντρο υποδοχής, του παρέχονται φαγητό και πρώτες βοήθειες. Το κέντρο ενημερώνει το πλησιέστερο ομοσπονδιακό γραφείο. Εκεί ο μετανάστης πρέπει να ζητήσει το άσυλο αυτοπροσώπως. Οι δημόσιοι υπάλληλοι καταγράφουν όλα τα προσωπικά στοιχεία του αιτούντος άσυλο και τον ενημερώνουν σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατά της διάρκειας της διαδικασίας.

Μέσα από μία διαδικασία συνέντευξης δίνεται η δυνατότητα στο άτομο που αιτείται άσυλο, να εξηγήσει την προσωπική του/της κατάσταση και ιστορία. Επειδή αυτή η διαδικασία αποτελεί τη βάση για οποιαδήποτε μελλοντική απόφαση, το άτομο που αιτείται άσυλο δικαιούται όσο χρόνο χρειάζεται, για να εξηγήσει τους προσωπικούς λόγους που το ώθησαν να αφήσει την πατρίδα του. Μετά την επανεξέταση του διαλόγου και των επίσημων εγγράφων, το ομοσπονδιακό γραφείο αποφασίζει για τον αν η αίτηση θα γίνει αποδεκτή ή όχι. Ακόμα το ομοσπονδιακό γραφείο ελέγχει κάθε αίτηση για άσυλο ξεχωριστά, με βάση το νομοθετικό καθεστώς της Γερμανίας, ως προς το εάν ισχύει μια από τις τέσσερις μορφές προστασίας - δικαίωμα ασύλου, προστασία των προσφύγων, επικουρική προστασία ή απαγόρευση της απέλασης.

Σε περίπτωση απόρριψης, το άτομο που αιτείται άσυλο μπορεί να προχωρήσει σε δικαστικές ενέργειες εναντίον του ομοσπονδιακού γραφείου και η αίτησή του επανεξετάζεται. Η τελεσίδικη απόφαση του ομοσπονδιακού γραφείου ακολουθείται είτε από το δικαίωμα της διαμονής είτε από την υποχρέωση για αποχώρηση. Στην πρώτη περίπτωση διακρίνονται δύο πιθανές περιπτώσεις: το δικαίωμα της εγκατάστασης ή το δικαίωμα της παραμονής.

Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει αυτή την στιγμή πληθυσμό 11,14 εκατομμυρίων, βασισμένη στην τελευταία απογραφή των Ηνωμένων Εθνών. Η Ελλάδα είναι παραδοσιακά χώρα-σταθμός για τους πρόσφυγες ήδη μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή (2011) ο πληθυσμός αποτελείται από Έλληνες πολίτες (91%), Αλβανούς (4,5%), Βούλγαρους (0,7%), Ρουμάνους (0,4%), Πακιστανούς (0,3%) και Γεωργιανούς (0,25%). Τα τελευταία δεδομένα (2016) από το Ευρωπαϊκό δίκτυο προσφύγων, δείχνουν ότι από τον συνολικό πληθυσμό της Ελλάδας (10,75 εκατομμύρια το 2016), 11,3% ήταν αλλοδαποί γεννημένοι στο εξωτερικό (3,2% από χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης, 8,1% από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής ένωσης).

Το 2017, 29.718 άνθρωποι έφτασαν στην Ελλάδα μέσω της θάλασσας, σε σύγκριση με τις 173.450 αφίξεις του 2016. Η πλειοψηφία αυτών που έφτασαν το 2017 είχαν καταγωγή από την Συρία (42%), το Ιράκ (20%) και το Αφγανιστάν (12%). Από αυτούς, το 22% ήταν γυναίκες το 37% ήταν παιδιά, ενώ το 41% ήταν ενήλικοι άνδρες.

Το 2011 δημιουργήθηκε η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠ.Υ.Τ.) που είναι μία ανεξάρτητη υπηρεσία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Η αποστολή της ΥΠ.Υ.Τ. είναι η αποτελεσματική διαχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι περνούν τα Ελληνικά σύνορα χωρίς νόμιμα έγγραφα, σε συνθήκες σεβασμού της αξιοπρέπειάς τους, με την υπαγωγή τους σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής. Σύμφωνα με την Υπηρεσία Ασύλου, από το 2013 και μέχρι το τέλος Απριλίου του 2018 υπήρχαν 155.176 αιτήσεις για άσυλο. (58.659 το 2017 και 18.625 μέχρι το τέλος Απριλίου του 2018). Δύο στις τρεις (67.9%) αιτήσεις υποβλήθηκαν από άντρες, ενώ μία στις τρεις αιτήσεις υποβλήθηκαν από Σύριους.

Από τα μέσα του 2015, η Ελλάδα ήρθε αντιμέτωπη με μεγάλες ροές προσφύγων. Η επιβολή περιορισμών στα σύνορα και το μεταγενέστερο κλείσιμο της διαδρομής των Δυτικών Βαλκανίων τον Μάρτιο του 2016, παγίδευσε ουσιαστικά περίπου 50.000 υπηκόους τρίτων χωρών στην Ελλάδα, δημιουργώντας μια άνευ προηγουμένου επιβάρυνση στο σύστημα υποδοχής της Ελλάδας. Από τότε, ο αριθμός των σημείων υποδοχής, που παρέχονται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

(ΕΚΚΑ), έχει αυξηθεί κυρίως μέσω προσωρινών καταλυμάτων (καταυλισμοί) και το πρόγραμμα στέγασης της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Παρά την παρατηρούμενη αύξηση των καταλυμάτων, η φτώχεια και η έλλειψη στέγης είναι ακόμα ένα μεγάλο εμπόδιο που πρέπει να ξεπεραστεί. Η κατάσταση στα νησιά επίσης παραμένει κρίσιμη εξαιτίας του υπερπληθυσμού στις εγκαταστάσεις υποδοχής: "Υψηλότεροι αριθμοί μεταναστών ασκούν πίεση στα ήδη υπερπλήρη κέντρα υποδοχής και επιδεινώνουν την ένταση και την απογοήτευση μεταξύ των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων" (UNHCR - Ενημερωτικό δελτίο, Νησιά Αιγαίου, Μάρτιος 2018).

Ιταλία

Ο αριθμός αλλοδαπών πολιτών που διέμεναν στην Ιταλία το 2016 ανέρχονταν σε 5.047.028 (Idos, 2017), μόλις μερικές εκατοντάδες περισσότερες από το προηγούμενο έτος. Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι, σύμφωνα με τα προξενικά μητρώα, οι Ιταλοί που διαμένουν στο εξωτερικό είναι ήδη άνω των 5.383.199. Όσον αφορά τις εθνικότητες αλλοδαπών πολιτών στην Ιταλία, είναι λιγότεροι από 200, εκ των οποίων το 30,5% αποτελείται από πολίτες της ΕΕ (1.537.223, εκ των οποίων 1.168.552 Ρουμάνοι), ενώ 1,1 εκατομμύρια προέρχονται από άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Οι 5 πρώτες κοινότητες της Ιταλίας είναι Ρουμάνοι (1.168.552), Αλβανοί (448.407), Μαροκινοί (420.651), Κινέζοι (281.972) και Ουκρανοί (234.354).

Το ποσοστό των ατόμων που εισέρχονται στην Ιταλία λόγω οικονομικών ή παρόμοιων προβλημάτων έχει κατακρημνιστεί τα τελευταία χρόνια, καθώς γινόμαστε μάρτυρες μετανάστευσης από ανθρώπους που τρέπονται σε φυγή από πολέμους ή από πολιτικές και θρησκευτικές διώξεις μέσω της οδού της Μεσογείου. Οι αφίξεις στην Ιταλία αυξήθηκαν από 22.343 το 1997 σε 181.436 το 2016 και μετά μειώθηκαν πάλι σε 119.369 το 2017 και σε 9.070 μέχρι τον περασμένο Απρίλιο μετά την υιοθέτηση της διακρατικής συμφωνίας μεταξύ Ιταλίας και της Λιβύης (και των επακόλουθων συμφωνιών μεταξύ του Μάλι και της Νιγηρίας) τον Ιούλιο του 2017.

Το 2017 οι περισσότεροι μετανάστες που κατέφθασαν στην Ιταλία προερχόταν από τη Νιγηρία, τη Γουινέα, την Ακτή Ελεφαντοστού και το Μπαγκλαντές, ενώ σήμερα, τον Απρίλιο του 2018, από την Τυνησία, την Ερυθραία και τη Νιγηρία.

Το σύστημα υποδοχής είναι φτιαγμένο από διαφορετικές δομές ανάλογα με τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων φιλοξενίας, των συνθηκών και των προτύπων των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ο πυρήνας του συστήματος είναι το SPRAR, "Σύστημα Προστασίας Προσφύγων και Ατόμων Αιτούντων Άσυλο" που συντονίζεται από τις τοπικές αρχές και, από το 2014, αντιστοιχεί στο CAS (Έκτακτα Κέντρα Διαμονής). Αυτές οι τελευταίες προσωρινές δομές έχουν ενεργοποιηθεί από τις κατά τόπους Περιφέρειες για λογαριασμό του Υπουργείου Εσωτερικών και αντιπροσωπεύουν περίπου το 80% του συνόλου των δικαιούχων του συστήματος υποδοχής, που κατανέμεται σε 7.000 δομές σε ολόκληρη την Ιταλική επικράτεια.

Σλοβενία

Το 2016, 16.623 κάτοικοι μετανάστευσαν στην Σλοβενία, ενώ 15.572 έφυγαν εκτός χώρας. Σε σύγκριση με το 2015, αυξήθηκε κατά 8% ο αριθμός αυτών που ήρθαν στην χώρα και κατά 4% αυτών που έφυγαν από την χώρα. Το 2016, ο μεγαλύτερος αριθμός ξένων ατόμων που μετακινήθηκαν προς τη Σλοβενία

ήταν από την Βοσνία - Ερζεγοβίνη (35% του συνόλου των μεταναστών), ενώ για τους υπόλοιπους οι πιο συχνές χώρες προέλευσης ήταν η Σερβία, το Κόσοβο, η Κροατία και η Μακεδονία.

Οι Σλοβένοι πολίτες κάτοικοι της Σλοβενίας μετανάστευσαν κυρίως στην Αυστρία, ενώ οι αλλοδαποί πολίτες κάτοικοι της Σλοβενίας μετακινήθηκαν κυρίως προς τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη.

Εκτός από την "παλιά" κατάσταση που είναι συνδεδεμένη με τους Γιουγκοσλαβικούς πολέμους, η Σλοβενία έχει επίσης επηρεασθεί σε ένα βαθμό από το "κύμα μετανάστευσης" που εξαπλώθηκε ανά την Ευρώπη τις χρονιές 2015 και 2016. Την περίοδο μεταξύ της 17ης Οκτωβρίου το 2015 και της 25ης Ιανουαρίου του 2016, 422.724 πρόσφυγες πέρασαν στην Σλοβενία. Μέχρι τον Μάρτιο του 2016, αυτός ο αριθμός αυξήθηκε σε 477.791 πρόσφυγες, οι περισσότεροι από τους οποίους συνέχιζαν το ταξίδι τους για την Αυστρία και τις υπόλοιπες βόρειες και δυτικές Ευρωπαϊκές χώρες. Στην Σλοβενία υπάρχουν τα ακόλουθα κέντρα: η πρώτη και η δεύτερη μονάδα του Κέντρο Ασύλου της Λιουμπλιάνα καθώς και το Κέντρο Ασύλου του Λογκάτετς.

Κάθε Κέντρο Ασύλου απαρτίζεται από έξι τμήματα: για οικογένειες, για ελεύθερους άντρες, για ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά, για ελεύθερες γυναίκες, για άτομα με ειδικές ανάγκες και ένα τμήμα περιορισμένης κίνησης που δεν είναι αυτή την στιγμή σε λειτουργία. Συνολικά μπορεί να φιλοξενήσει 203 άτομα.

Υπάρχουν ακόμα δύο κτίρια ένταξης, στην Λιουμπλιάνα και στο Μάρμπορ, τα οποία είναι σε λειτουργία από το 2006 και μπορούν να προσφέρουν διαμονή σε περίπου 60 άτομα με αναγνωρισμένη διεθνή προστασία. Οι πιο συχνές χώρες προέλευσης των αιτούντων διεθνή προστασία είναι το Αφγανιστάν, η Συρία, το Ιράκ, το Πακιστάν, το Ιράν και η Τουρκία.

Συνοψίζοντας, οι πέντε χώρες παρουσιάζουν κάποιες ομοιότητες, αλλά προσεγγίζουν διαφορετικά την υποδοχή των ατόμων που αιτούνται άσυλο και τους πρόσφυγες.

Η Ελλάδα, η Ιταλία και η Σλοβενία είναι χώρες εισόδου (ειδικά η Ιταλία και η Ελλάδα εξαιτίας της γεωγραφικής τους θέσης) και χώρες διέλευσης με μικρή προϋπάρχουσα εμπειρία στην υποδοχή και την κοινωνική ενσωμάτωση των προσφύγων και ατόμων που αιτούνται άσυλο, δύσκολες κοινωνικό-οικονομικές και εργασιακές συνθήκες. Η Αυστρία και η Γερμανία ήταν οι κύριες χώρες προορισμού για άτομα που αιτούνταν άσυλο και προέρχονταν από χώρες που είχαν πληγεί από πόλεμο το 2015/2016. Ο αριθμός των αιτήσεων για άσυλο που γίνονται για πρώτη φορά μειώνεται καθώς ακολουθεί τους περιορισμούς των ελέγχων στα σύνορα, το κλείσιμο της Βαλκανικής οδού και την συμφωνία προσφύγων μεταξύ Ευρώπης και Τουρκίας τον Μάρτιο του 2016.

1.2. Κύρια χαρακτηριστικά του "φαινομένου" του εθελοντισμού

Η σημασία του εθελοντισμού είναι αρκετό καιρό αναγνωρισμένη από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μελέτη πάνω στον εθελοντισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010) δείχνει ότι υπάρχουν περίπου 92 με 94 εκατομμύρια ενήλικοι που ασχολούνται με τον εθελοντισμό. Αυτό με την σειρά του συνεπάγεται ότι περίπου 22% με 23% των Ευρωπαίων ηλικίας από 25 ετών και άνω ασχολούνται με την εθελοντική προσφορά.

Υπάρχουν εμφανής διαφορές στο επίπεδο του εθελοντισμού μεταξύ των Κρατών-Μελών. Παρ' όλο που ορισμένα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν μακροχρόνια παράδοση στον εθελοντισμό, σε άλλα ο τομέας του εθελοντισμού αναπτύσσεται αργά.

Δεν υπάρχει ενιαίος τρόπος ένταξης σε κανόνες του εθελοντισμού, κυρίως λόγω της ποικίλης φύσης του, καθώς και της πολυπλοκότητας και ποικιλομορφίας του εθελοντικού τομέα μεταξύ των κρατών μελών. Κατηγοριοποιώντας το κανονιστικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό, μπορούν να γίνουν τρεις βασικές διακρίσεις μεταξύ των κρατών μελών:

- Τα Κράτη-Μέλη στα οποία υπάρχει νομικό πλαίσιο που αφορά ειδικά τον εθελοντισμό (Βέλγιο, Κύπρος, Τσεχία, Ουγγαρία, Ιταλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία και Ισπανία)
- Τα Κράτη-Μέλη που δεν διαθέτουν νομικό πλαίσιο αλλά όπου ο εθελοντισμός ρυθμίζεται στα πλαίσια άλλων υφιστάμενων γενικών νόμων (Αυστρία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Λιθουανία, Ολλανδία, Σλοβακία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο)
- Τα Κράτη-Μέλη τα οποία είναι στην διαδικασία ανάπτυξης ενός νομικού πλαισίου για τον εθελοντισμό (Βουλγαρία, Σλοβενία)

Ο Παρακάτω πίνακας απεικονίζει τις περιγραφές που έχουν υιοθετηθεί από τους εταίρους των χωρών του caseWork [πηγή: Εθελοντισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010)].

Χώρα	Υπαρξη Νομικού Πλαισίου	Ισχύον Πλαίσιο
Αυστρία	Όχι	<p>Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων και Προστασίας των Καταναλωτών χρησιμοποιεί τον ορισμό που ανέπτυξε το Αυστριακό Συμβούλιο Εθελοντικής Εργασίας που περιγράφει τον εθελοντισμό (εθελοντική εργασία) ως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Εθελοντικό, αλλά μέσα σε ένα αυστηρό πλαίσιο. - Προς όφελος της κοινότητας ή κάποιου τρίτου και όχι προς όφελος του ιδίου ατόμου ή της οικογένειάς του. - Εργασία ανταποδοτική χωρίς όμως αμοιβή και σχέση με επικερδείς δραστηριότητες. - Ορισμένης διάρκειας ή σε τακτική βάση. - Μη δεσμευτική όσον αφορά την περαιτέρω κατάρτιση, πρακτική άσκηση ή εργασία σε κάποιο οργανισμό. - Που λαμβάνει χώρα μέσα στα πλαίσια θεσμικού οργάνου, πρωτοβουλίας ή ομάδας, αλλά εκτός των υποχρεώσεων του πολίτη προς το κράτος ή των στρατιωτικών υποχρεώσεων του. - Εμπεριέχει εξίσου ανεπίσημη έκφραση του εθελοντισμού (στα πλαίσια οικογένειας, γειτονιάς) καθώς και επίσημη (στα πλαίσια ομάδων, οργανώσεων, ιδρυμάτων, κτλ.).
Γερμανία	Όχι	<p>Πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ ορισμών οι οποίοι χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν τα ακόλουθα δύο μεγάλα είδη εθελοντισμού:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Παραδοσιακές μορφές συμμετοχής του πολίτη που ασκούνται κυρίως "για τους άλλους" και συνδέονται με

		<p>μόνιμες μορφές συμμετοχής. Τέτοιες δεσμευτικές δραστηριότητες της κοινότητας συχνά λαμβάνουν χώρα μέσα στο πλαίσιο μεγάλων οργανισμών, π.χ εκκλησίες, σωματεία, κόμματα, ενώσεις κοινωνικής πρόνοιας, εθελοντές πυροσβέστες και αθλητικές ομάδες.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δραστηριότητες εθελοντισμού που ασκούνται πρωτίστως για τον ιδιώτη. Αυτού του είδους οι δραστηριότητες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ενεργό συμμετοχή και τη δυνατότητα ανάπτυξης προσωπικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων, αναλαμβάνονται συνήθως ως μέρος ομάδων αυτοβοήθειας, οργανώσεων λαϊκής βάσης, οργανώσεων κοινωνικών κινήματων, ομάδων πολιτών, οικολογικών οργανώσεων και μη θεσμοποιημένων πολιτικών εκστρατειών.
Ελλάδα	Όχι	<p>Δεν υπάρχει γενικά αναγνωρισμένο ή επίσημα καθιερωμένο εθνικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό και των εθελοντών στην Ελλάδα. Το άρθρο 2 του Χάρτη Κοινωνικής Ευθύνης των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών στην Ελλάδα, που αναπτύχθηκε από τον Εθνικό Οργανισμό Εθελοντισμού (Έργο Πολιτών), παρέχει έναν έμμεσο ορισμό του εθελοντισμού: «Κάθε δράση εθελοντισμού εξυπηρετεί στόχους κοινού συμφέροντος, συνειδητά και χωρίς ίδιο συμφέρον, γίνεται με πνεύμα προσφοράς και υποστήριξης, πάντα με την ελεύθερη βούληση και απόφαση του εθελοντή και του προσώπου που λαμβάνει την προσφορά της εθελοντικής δραστηριότητας. Ο εθελοντής θα πρέπει να έχει μια σωστή αντίληψη των αναγκών που επιδιώκει να καλύψει καθώς και των δυνατοτήτων του". Οι εθελοντικές οργανώσεις που έχουν υπογράψει τον παρόντα Χάρτη μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν αποδεχθεί αυτόν τον ορισμό. Σύμφωνα με την Ελληνική Ομοσπονδία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ο εθελοντισμός ορίζεται ως "πρόθυμη δέσμευση ενός ατόμου να εργαστεί για συγκεκριμένο ή απεριόριστο χρονικό διάστημα, για το κοινό καλό χωρίς αμοιβή".</p>
Ιταλία	Ναι	<p>Ο όρος "εθελοντισμός" στην Ιταλία αναφέρεται σε όλα τα είδη δραστηριοτήτων, είτε επίσημα ή ανεπίσημα, πλήρους απασχόλησης ή μερικής απασχόλησης, στο σπίτι ή έξω. Κυριαρχείται από την ελεύθερη βούληση, επιλογή και κίνητρο του ίδιου του ατόμου, και χωρίς καμία προσδοκία οικονομικού οφέλους. Ωφελεί κάθε μεμονωμένο εθελοντή, την κοινότητα και την κοινωνία σαν σύνολο. Είναι επίσης ένα όχημα για τα άτομα και τις ενώσεις να αντιμετωπίζουν ανθρώπινες, κοινωνικές ή περιβαλλοντικές ανάγκες και ανησυχίες. Οι επίσημες εθελοντικές δραστηριότητες προσθέτουν αξία, αλλά δεν αντικαθιστούν τους επαγγελματίες μισθωτούς. Ο νόμος-πλαίσιο για τον εθελοντισμό (266/1991) που ονομάζεται "Legge quadro sul volontariato" αναφέρει ρητά ότι μια εθελοντική δραστηριότητα πρέπει να είναι</p>

		αυθόρμητη, να παρέχεται δωρεάν, χωρίς επιδιωκόμενους επικερδείς στόχους και πρέπει να αναλαμβάνεται αποκλειστικά για λόγους αλληλεγγύης. Ένας εθελοντής "λειτουργεί ελεύθερα και δωρεάν, προωθώντας δημιουργικές και αποτελεσματικές προτάσεις στις ανάγκες των αποδεκτών της δράσης του και συμβάλλοντας στην υλοποίηση κοινών στόχων".
Σλοβενία	Όχι	Δεν υπάρχει ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο. Είναι στη διαδικασία πρότασης ενός πλαισίου στο νέο σχέδιο νόμου για την εθελοντική εργασία.

Αυστρία

Ο εθελοντισμός είναι σημαντικός στην Αυστρία. Τα τελευταία χρόνια, έχουν ληφθεί μέτρα για την προώθηση της εθελοντικής πρακτικής σε ποικίλα επίπεδα και σε μεγάλο εύρος περιοχών ώστε συνεχώς να βελτιώνεται το πλαίσιο, συνειδητοποιώντας αυτή την σημαντική δέσμευση. Ο Ομοσπονδιακός Νόμος για την Προαγωγή της Εθελοντικής Δέσμευσης (Ομοσπονδιακός Νόμος για τον Εθελοντισμό) δημιούργησε, το 2012 για πρώτη φορά, ένα πλαίσιο για να υποστηρίξει αυτήν την κοινωνικά σημαντική και πολύτιμη δέσμευση.

Περίπου 2,3 εκατομμύρια άνθρωποι εργάζονται σε οργανώσεις και ενώσεις χωρίς αμοιβή. Ο εθελοντισμός προσφέρει προστιθέμενη αξία στην κοινωνία, αλλά δεν υποκαθιστά την αμειβόμενη εργασία. Ο χρόνος που αφιερώνεται στον εθελοντισμό είναι σημαντικός. Η πλειοψηφία των εθελοντών εργάζονται έως 30 ημέρες το χρόνο.

Η πλειονότητα των εθελοντών συμμετέχει τακτικά. Πολλοί άνθρωποι εμπλέκονται - συχνά επί προσθέτως - σε έργα περιορισμένης χρονικής διάρκειας. Η εθελοντική δέσμευση όχι μόνο ωφελεί την κοινωνία αλλά και το άτομο. Ο εθελοντισμός δεν είναι μόνο μια ενδιαφέρουσα ισορροπία μεταξύ εργασίας και κατάρτισης, είναι επίσης μια συναρπαστική ευκαιρία για απόκτηση νέων δεξιοτήτων, ανάπτυξη ατομικών πλεονεκτημάτων, ανάληψη ευθύνης, συμβολής, βοήθειας προς την κοινωνία και γενικά ένας τρόπος να παραμείνουν ενεργοί οι πολίτες. Το ποσοστό συμμετοχής στον εθελοντισμό είναι το ίδιο για τις γυναίκες και τους άνδρες. Σχεδόν το ήμισυ (46%) όλων των Αυστριακών είναι εθελοντές.

Γερμανία

Στη Γερμανία, η εθελοντική εργασία μπορεί να περιγραφεί ως μια μορφή συμμετοχής του πολίτη που είναι μη κερδοφόρα, φιλανθρωπική και -όπως ήδη υποδηλώνει ο όρος- διεξάγεται σε εθελοντική βάση. Παραδοσιακές μορφές συμμετοχής των πολιτών συνεπάγονται μία σχετικά μόνιμη συμμετοχή και συχνά λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο οργανώσεων μεγάλης κλίμακας, π.χ. εκκλησίες, σωματεία, πολιτικά κόμματα, αθλητικές λέσχες ή οργανώσεις πρόνοιας. Αυτή η μορφή συμμετοχής του πολίτη ασκείται κυρίως για να βοηθήσει τους άλλους που έχουν ανάγκη και πρέπει να είναι διαφοροποιημένη από τις λεγόμενες δραστηριότητες εθελοντισμού. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι άνθρωποι ασχολούνται με διαφορετικά, μάλλον βραχυπρόθεσμα προγράμματα, ομάδες αυτοβοήθειας, οικολογικά έργα ή μη θεσμοθετημένες πολιτικές εκστρατείες για να αποκτήσουν ορισμένες δεξιότητες και ικανότητες.

Σε γενικές γραμμές, στη Γερμανία, η εμπλοκή των πολιτών διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Πρόσφατες έρευνες αποκαλύπτουν ότι περίπου 30 εκατομμύρια άνθρωποι ασχολούνται με εθελοντικές οργανώσεις ή προγράμματα, πράγμα που σημαίνει ότι εμπλέκεται το 40% του συνολικού πληθυσμού. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές οργανώσεις, ενώσεις και χορηγοί και το σύστημα είναι αρκετά ετερογενές.

Μία από τις μεγαλύτερες έρευνες για την εθελοντική εργασία που διεξήχθη το 2014 αποκάλυψε ότι η συμμετοχή των πολιτών αυξάνεται συνεχώς από το 1999. Σύμφωνα με την έρευνα, η εθελοντική εργασία διαφέρει ανάλογα με τις περιφέρειες της Γερμανίας. Το υψηλότερο ποσοστό εθελοντών παρατηρείται στη Δυτική Γερμανία.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τομείς στους οποίους πραγματοποιείται εθελοντική εργασία. Το 2014, οι περισσότεροι εθελοντές δραστηριοποιήθηκαν στον αθλητισμό (16,3%), ενώ ακολουθεί η εκπαίδευση (9,1%) και τα πολιτιστικά (9%).

Ελλάδα

Ο εθελοντισμός δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως έννοια που εφαρμόζεται ευρέως στην ελληνική κοινότητα. Ιστορικά, τα χαρακτηριστικά που επικρατούσαν στην Ελληνική κοινωνία ήταν: η ισχυρή παρέμβαση του κράτους και της Ορθόδοξου Εκκλησίας στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και η αδύναμη κρατική στήριξη προς μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ).

Η ελληνική, είναι μια ατομικιστική κοινωνία που εξαρτάται από ισχυρούς οικογενειακούς δεσμούς. Οι Έλληνες έχουν μάθει να βασίζονται κυρίως στις οικογένειές τους και όχι στην κοινότητά τους.

Στην Ελλάδα, οι εθελοντικές οργανώσεις κατανοούνται σύμφωνα με τον διεθνή ορισμό ο οποίος διέπεται από το εθελοντικό πνεύμα και στηρίζεται στους εθελοντές και στην απλήρωτη εργασία. Φαίνεται να υπάρχει μεγαλύτερο επίπεδο εθελοντισμού στις αστικές περιοχές. Μέχρι το 2010, υπήρχαν 4.168 εγγεγραμμένοι οργανισμοί. Στην Ελλάδα, ο πολιτισμός είναι ο πιο δημοφιλής τομέας όπου οι εθελοντικές οργανώσεις εκτελούν δραστηριότητες (37%), ενώ στον κοινωνικό τομέα δραστηριοποιείται το 18% των εθελοντικών οργανώσεων.

Η Ελλάδα δεν διαθέτει νομικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό. Ο εθελοντισμός ρυθμίζεται ή εμπίπτει στο πλαίσιο άλλου ισχύοντος γενικού νόμου.

Ιταλία

Η έκθεση του CSVnet του 2015 (Εθνικός Συντονιστής των Κέντρων Εξυπηρέτησης Εθελοντικών Εργασιών) περιγράφει τον μέσο εθελοντή της Ιταλίας μέσω δειγματοληπτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε 44.182 οργανώσεις. Τα κυριότερα συμπεράσματα είναι ότι οι περισσότεροι εθελοντές εργάζονται στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας (11.812 οργανώσεις) και της υγειονομικής περίθαλψης (9.098 οργανώσεις). Αυτές οι δύο κατηγορίες αποτελούν μόνο το 55% του συνόλου των οργανώσεων. Άλλοι δημοφιλείς τομείς είναι αυτός του πολιτισμού, του αθλητισμού και των δραστηριοτήτων αναψυχής. Οι οργανώσεις προσφέρουν εθελοντική εργασία σχετική με ηλικιωμένους και ανήλικους (25,4%), ενώ το 18% των οργανώσεων ασχολείται με τους ασθενείς και ανάπηρους και το 5,7% με μετανάστες και πρόσφυγες.

Όσον αφορά την εδαφική κατανομή, περισσότεροι από τους μισές εθελοντικές οργανώσεις βρίσκονται στη Βόρεια και Κεντρική Ιταλία. Η Λομβαρδία, η Τοσκάνη, το Λάτσιο, το Πεδεμόντιο και η Εμίλια-Ρομάνια είναι οι περιοχές που περισσότερο από όλες τις άλλες ενσωματώνουν την εθελοντική εργασία.

Σλοβενία

Η έρευνα "Το μέγεθος, η εμβέλεια και ο ρόλος του ιδιωτικού μη κερδοσκοπικού τομέα στη Σλοβενία" (2006), επισημαίνει ότι το 2004 υπήρχαν 280.000 έως 350.000 ενεργοί εθελοντές στη Σλοβενία, οι οποίοι αντιστοιχούν σε 1.179.756 ώρες εργασίας και 7.125 εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης. Κατά μέσο όρο, οι εθελοντές πραγματοποίησαν 149 ώρες το μήνα σε κάθε οργανισμό, δηλαδή περίπου το 84% του απασχολούμενου με πλήρη απασχόληση εργαζομένου.

Διαφορετικά αποτελέσματα παρουσιάστηκαν από τη Μελέτη για την Εθελοντική Εργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2011), η οποία αναφέρει ότι η Σλοβενία έχει σχετικά χαμηλό επίπεδο συμμετοχής στον εθελοντισμό, καθώς μόνο 10-19% των ενηλίκων συμμετέχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες. Οι χώρες που πάνω από το 40% των ενηλίκων συμμετέχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες είναι η Αυστρία, οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Συνοπτικά σημειώνουμε ότι, παρόλο που οι διαφορετικοί αριθμοί των εμπλεκόμενων ατόμων (σχεδόν οι μισοί από τους Αυστριακούς είναι εθελοντές έναντι 10-19% στη Σλοβενία), το «φαινόμενο» του εθελοντισμού διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνία της ΕΕ. Παρόλα αυτά, οι οργανώσεις και οι ενώσεις που συμμετέχουν σε αυτήν είναι εντελώς διαφορετικές και ετερογενείς μεταξύ των 5 χωρών και εντός κάθε χώρας.

2. Η παρούσα κατάσταση της εργασίας των εθελοντών με πρόσφυγες και άτομα που αιτούνται άσυλο στις πέντε χώρες

Καθώς οι μεταναστευτικές ροές αυξήθηκαν τα τελευταία χρόνια, οι οργανώσεις που εργάζονται με τους μετανάστες πρέπει να αναπτύξουν ένα σύστημα που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους. Όπως ισχυρίστηκε και ένα άτομο από το οποίο πάρθηκε συνέντευξη, "ο αριθμός των εθελοντών αυξάνει ανάλογα με τον αριθμό των μεταναστών".

Η αντίδραση των μη κυβερνητικών οργανώσεων και οι δράσεις εθελοντισμού αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης, ιδίως στην αρχή της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής κρίσης. Η έρευνα που διεξήχθη από τους εταίρους του προγράμματος σε πέντε χώρες υπογραμμίζει τα κύρια χαρακτηριστικά των.

Πρώτον, οι εθελοντές συνέβαλαν πάντα σημαντικά στην «κάλυψη των κενών του συστήματος ασύλου». Υψηλοί αριθμοί εθελοντών παρατηρήθηκαν σε περιόδους μεγάλων ανθρωπιστικών αφίξεων όπως για παράδειγμα στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, ή συμμετείχαν σε καταυλισμούς αλληλεγγύης όπως το Baobab Experience στη Ρώμη. Οι εθελοντές ήταν κυρίως υπεύθυνοι για πρώτες βοήθειες και βραχυπρόθεσμα καθήκοντα σε κέντρα αρχικής υποδοχής, π.χ. τη διανομή τροφίμων και ρούχων. Ιδιαίτερα στο αποκορύφωμα της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής κρίσης, οι εθελοντές βοηθοί συνιστούσαν ουσιαστική υποστήριξη στις τοπικές κοινότητες που αντιμετώπιζαν τεράστιο αριθμό προσφύγων. Στην Γερμανία πολλοί κάτοικοι ταυτίστηκαν με το ηθικό πρότυπο του "βοηθού" που καθορίστηκε από τα ΜΜΕ και την κυβέρνηση.

Όπως αναφέρουν οι συνεντεύξεις με βασικούς παράγοντες και εθελοντές, ο ρόλος των εθελοντών ποικίλλει από τις δραστηριότητες έρευνας και διάσωσης έως την παροχή τροφίμων και ρουχισμού, ψυχολογικής και ιατρικής υποστήριξης, ενημέρωσης, νομικής υποστήριξης και διερμηνείας. Οι τοπικοί ακτιβιστές προσπαθούν να βοηθήσουν.

Μια δεύτερη συμβολή αφορά την "φροντίδα και ενσωμάτωση των μεταναστών": η εθελοντική εργασία και η εμπλοκή των πολιτών θεωρείται η "κινητήρια δύναμη" της ένταξης. Αυτού του είδους οι πρωτοβουλίες είναι μακροπρόθεσμες εργασίες.

Από όλες τις εθνικές εκθέσεις προκύπτει ότι υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες που βασίζονται σε εθελοντές, οι οποίες συχνά υποστηρίζονται από τοπικές αρχές που παρέχουν άτυπη μάθηση ή δραστηριότητες αναψυχής μεταξύ των μη-μεταναστών οργανωτών και ομάδων (κυρίως) νέων ενηλίκων ή παιδιών. Οι εθελοντές έχουν ενεργό ρόλο σε πολλούς διαφορετικούς τομείς που κυμαίνονται από κοινωνικά και εκπαιδευτικά έως νομικά ζητήματα. Μέσω της επιτυχημένης ενσωμάτωσης, τα εμπόδια της γλώσσας πρέπει να εξαλειφθούν ή τουλάχιστον να ελαχιστοποιηθούν. Ως εκ τούτου, τα μαθήματα γλώσσας και η διδασκαλία είναι ένα μεγάλο μέρος της καθημερινής εργασίας ενός εθελοντή. Οι περισσότερες δραστηριότητες είναι μονόδρομος, με μη-μετανάστες να εκπαιδεύουν μετανάστες. Η μάθηση επικεντρώνεται κυρίως στην άτυπη ή ανεπίσημη μάθηση. Επιπλέον, οι εθελοντές διοργανώνουν κοινωνικές εκδηλώσεις, δείπνα, ή ακόμα και μικρά ταξίδια που πραγματοποιούνται περισσότερο ή λιγότερο τακτικά και διαρκούν πολύ χρόνο. Οι εθελοντές ακόμα προσπαθούν να παρακολουθούν καθημερινές δραστηριότητες όπως το κλείσιμο ενός ιατρικού

ραντεβού για υγειονομική περίθαλψη, τη σύναψη συμβάσεων, τα ψώνια και την αναζήτηση στέγης. Ορισμένοι εξειδικεύονται στην φροντίδα των παιδιών, στην υποστήριξη ηλικιωμένων ή ασυνόδευτων ανηλίκων. Μολονότι ο αριθμός των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων μειώθηκε, οι εθελοντές αποτελούν βασικό στοιχείο της διαδικασίας προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η απομόνωση και να δοθούν ευκαιρίες στους αιτούντες άσυλο να αναπτύξουν το ανθρώπινο δυναμικό και τις δεξιότητές τους. Για καλύτερο αποτέλεσμα και για τις δύο πλευρές είναι σημαντικό να παρέχετε στους εν λόγω εθελοντές πληροφορίες, γνώση και συναισθηματική υποστήριξη.

Ταυτόχρονα, οι άνθρωποι εντάσσονται στις εθελοντικές οργανώσεις είτε περιστασιακά είτε με κάποια διαδικασία στρατολόγησης. Στην πρώτη περίπτωση "οι άνθρωποι περνάνε και ρωτάνε πως μπορούν να είναι χρήσιμοι ή επικοινωνούν μέσα από σελίδες κοινωνικής δικτύωσης όπως το στο Facebook ή δια στόματος μεταξύ των εθελοντών, ή τέλος φέρνοντας φίλους και γονείς σύμφωνα με το δικό τους κίνητρο". Χαρακτηριστικές δηλώσεις: "είναι συχνά εκείνοι που μας αναζητούν...δεν ψάχνουμε εμείς γι' αυτούς, είναι εκείνοι που ψάχνουν πληροφορίες για μας στην ιστοσελίδα μας". Στη δεύτερη περίπτωση, συνήθως είναι η φήμη της οργάνωσης που προσελκύει υποψήφιους εθελοντές: "δεν κάνουμε κάποια καμπάνια αναζήτησης εθελοντών επειδή ήδη λαμβάνουμε πολλές αιτήσεις". Η διαδικασία στρατολόγησης είναι πιο διαρθρωμένη με εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους εθελοντές και την προώθησή τους.

Όσον αφορά τα προφίλ των εθελοντών, μπορούμε εύκολα να τους χωρίσουμε σε δύο ομάδες: στην μία ανήκουν φοιτητές πανεπιστημίου (συμπεριλαμβανομένων των διεθνών) με μεγάλο ενδιαφέρον για μεταναστευτικά ζητήματα ή νέοι που αναζητούν εργασία και στην άλλη οι συνταξιούχοι (έχουν αρκετό χρόνο να διαθέσουν), οι εργαζόμενοι, οι ακτιβιστές και άλλοι που προσελκύονται από γνωστούς τους.

Τέλος, ένα τελευταίο σημείο προσοχής αφορά τις δυσκολίες για την εμπλοκή των εθελοντών καθώς υπάρχει μια γενική μετατόπιση του εύρους των καθηκόντων τους. Με τη μείωση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που φθάνουν σε μια χώρα, τα βραχυπρόθεσμα καθήκοντα υποκαθίστανται από μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Σε ένα πρώτο στάδιο, ο χρόνος τους επαρκούσε για την παροχή πρώτων βοηθειών και την αρχική βοήθεια στα κέντρα υποδοχής. Στη συνέχεια όμως, οι εθελοντές βοηθοί πρέπει να προσφέρουν χρόνο από την προσωπική τους ζωή. Συνεπώς, η εθελοντική εργασία γίνεται όλο και πιο δύσκολη και χρονοβόρα, με αποτέλεσμα πολλοί εθελοντές να μην είναι σε θέση να εκπληρώσουν τέτοιες απαιτητικές εργασίες πια. Ενώ οι περισσότεροι συνταξιούχοι έχουν αρκετό χρόνο να διαθέσουν, η γενική κατεύθυνση δείχνει ότι οι άνθρωποι έχουν όλο και λιγότερο χρόνο και αναζητούν βραχυπρόθεσμα καθήκοντα. Συνεπώς, υπάρχουν πολλές οργανώσεις και ενώσεις που έχουν ήδη πρόβλημα με την πλήρωση των μακροπρόθεσμων θέσεων. Επίσης, η γενική αποδοχή των εθελοντών που εργάζονται με μετανάστες μειώθηκε εξαιτίας μιας πιο αρνητικής πολιτικής στάσης όπως και παρουσίασης της κατάστασης από τα μέσα ενημέρωσης.

3. Οι ανάγκες των εθελοντών στις πέντε χώρες

"Παίρνω ευχαρίστηση όταν βλέπω ένα χαμόγελο..."

"Θέλω να συνεισφέρω σε μία ανοιχτή κοινωνία"

Η ακόλουθη ανάλυση είναι βασισμένη σε αρκετές προσωπικές συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης, και διαδικτυακές έρευνες με εθελοντές (και βασικούς παράγοντες) που δουλεύουν με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο.

3.1. Ποιοι είναι; Γνωρίζοντας και αναλύοντας τα κίνητρα, τις ανάγκες, τις στάσεις, τις δεξιότητες, τις προσδοκίες και τις πεπτοιθήσεις των εθελοντών.

Γενικά, οι εθελοντές ορίζουν τον ρόλο τους σαν κάποιους που υπηρετούν άλλους ανθρώπους και δουλεύουν για ένα καλύτερο κόσμο. Ο παρακάτω πίνακας περιγράφει τους ορισμούς για το ποιος είναι "ο εθελοντής" σύμφωνα με τις διαφορετικές εμπειρίες των συμμετεχόντων σε πέντε χώρες. Το μεγάλο πάθος και η αλληλεγγύη των ανθρώπων που εμπλέκονται, των οποίων οι πράξεις είναι σε μεγάλο βαθμό σχετικές με την κατάσταση έκτακτης ανάγκης στην οποία βρίσκονται οι αιτούντες για διεθνή προστασία και οι πρόσφυγες, εμφανίζεται σαν το κρίσιμο στοιχείο.

Ερωτώμενοι οι εθελοντές για το πως βλέπουν τους εαυτούς τους, ανέφεραν μία σειρά από σκέψεις και ερμηνείες τις οποίες προσπαθούμε να συνοψίσουμε παρακάτω σε δύο πίνακες που συμπληρώνουν ο ένας τον άλλο.

<ul style="list-style-type: none"> - Δουλεύοντας ως εθελοντής είναι μία εμπειρία που σου αλλάζει την ζωή. Αντιμετωπίζεις την πραγματικότητα και έχεις τη δυνατότητα να καταλάβεις τα προβλήματα των άλλων ανθρώπων. - Δημιουργεί ευκαιρίες να έρθουν σε επαφή άνθρωποι οι οποίοι διαφορετικά θα είχαν αποκλειστεί από το κοινωνικό περιβάλλον. - Για μένα ο εθελοντής είναι ένας "δέκτης", λαμβάνει και κατανοεί τις ανάγκες και τις δυσκολίες των ανθρώπων. - Ο εθελοντής είναι ένα άτομο, ένας συνηθισμένος πολίτης, που δεν περιορίζεται στο να ζει σκεπτόμενος μόνο τον εαυτό του και την ευτυχία του αλλά, αντίθετα, δεν μπορεί στα αλήθεια να βρει την ευτυχία αν δεν την μοιραστεί, σκεπτόμενος αυτούς που τους είναι δύσκολο να την βρουν. - Για μένα, ο εθελοντής είναι κάποιος που θέλει να είναι χρήσιμος για να βελτιώσει μία καθημερινή πραγματικότητα. Ένα άτομο, επαγγελματίας ή μη που προσφέρει τις ικανότητές του, την εμπειρία του, τα συναισθήματα του στην διάθεση μιας 	<ul style="list-style-type: none"> - Ένα άτομο που συνεργάζεται με άλλους, διαθέτοντας τον χρόνο του και τις ικανότητές του. - Ο εθελοντής είναι εκείνος που προσδιορίζει τον εαυτό του τόσο υλικά όσο και ψυχολογικά μέσω της πραγματικότητας που αντιμετωπίζει, εμπυχώνει και αποκτά δεξιότητες. - Κάποιος που επιλέγει ελεύθερα να αφιερώσει χρόνο και ενέργεια για να υποστηρίξει άτομα και ομάδες σε κατάσταση ανάγκης. - Ακούει χωρίς προκαταλήψεις και κρίσεις, προτείνει λύσεις με το άτομο και για το άτομο (όχι για τον εαυτό του). - Ένα άτομο που καταπολεμά όλες τις προκαταλήψεις και εκτιμά τις ανθρώπινες σχέσεις. Ονειροπόλος - Ακτιβιστής για αλληλεγγύη - Μία δραστηριότητα συνεχούς μάθησης και ενημέρωσης. Ενσυναίσθηση. - Νιώθω ότι κάνω κάτι μικρό αλλά πολύ σημαντικό.
---	--

<p>κοινωνίας που αναζητά ευχάριστες συμμετοχές.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ο εθελοντής είναι ένα άτομο το οποίο βοηθάει τον ξένο/πρόσφυγα να ενσωματωθεί μέσα στην νέα κοινωνία. - Αυτοί που έχουν ανάγκη/επιθυμούν να καταργήσουν τις διακρίσεις ώστε να κάνουν τον κόσμο ένα πιο φιλόξενο μέρος εξασκώντας την αμοιβαιότητα και την ανταλλαγή. Αυτοί που ψάχνουν και τοποθετούν το νόημα της ζωής του πέρα από τους εαυτούς τους. Συχνά ένα "άνετο" υποκατάστατο για τους οργανισμούς που απουσιάζουν. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ο εθελοντής είναι (ή πρέπει να είναι) ένα άτομο οδηγούμενο από την επιθυμία να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων που καλείται να βοηθήσει και που συχνά βρίσκει τον εαυτό του να υποφέρει από θεσμικές ελλείψεις, πράγμα που πυροδοτεί ένα πεισματικό μηχανισμό. - Πρόθεση, ως λογική πράξη, να δουλέψουμε για ένα καλύτερο αποτέλεσμα από την παρούσα πραγματικότητα
--	--

φίλος	ακτιβιστής για αλληλεγγύη	συνομιλητής	μέντορας	ονειροπόλος
δέκτης	υποστηρικτής	υποκατάστατο μητέρας ή πατέρα	βοηθός	συντονιστής

Αυτό δείχνει ότι οι εθελοντές δεν θεωρούν τους εαυτούς τους ως απομακρυσμένους ή αμερόληπτους υποστηρικτές αλλά, αντιθέτως, ως συναισθηματικά εμπλεκόμενους βοηθούς με προσωπικούς δεσμούς με αυτούς που λαμβάνουν τη βοήθεια. Παρόλο που οι περισσότεροι εθελοντές δήλωσαν ότι αισθάνονται γενικά ικανοποιημένοι, εμπνευσμένοι και εκτιμούν την εργασία τους με τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες, ορισμένοι εξήγησαν επίσης ότι έχουν προβλήματα με τη διατήρηση μιας υγιούς απόστασης μεταξύ αυτών και των βοηθούμενων, όπως αναφέρει ένας συμμετέχων: "όταν πια τους γνωρίσετε, δεν έχετε μπροστά σας κάποιον ανώνυμο μετανάστη αλλά τον Μοχάμετ που προέρχεται από μια συγκεκριμένη χώρα και έχει ένα συγκεκριμένο ιστορικό. Μετατρέπεται σε ένα άτομο που το οποίο πρόβλημα έχει, γίνεται το πρόβλημά σας, δεν μπορείτε να κοιμηθείτε ή να εστιάσετε δουλειά σας. Εγώ, για παράδειγμα, εργάζομαι στον εμπορικό τομέα, κάνω κάτι εντελώς άσχετο αλλά αυτό με ακολουθεί. Στην περίπτωση μου διέθεσα τον εαυτό μου χωρίς να πάρω μαζί μου καμία επαγγελματική εμπειρία". Κατά συνέπεια, ορισμένοι από τους οργανισμούς που έλαβαν μέρος στη συνέντευξη παρατήρησαν ότι ιδιαίτερα οι αρχάριοι αντιμετωπίζουν προβλήματα με τον καθορισμό σαφών ορίων. Είναι απογοητευμένοι όταν, παρά την προσπάθειά τους, οι καταστάσεις δεν μπορούν να βελτιωθούν και τα προβλήματα δεν μπορούν να λυθούν.

Σχετικά με το ποιες ιδιότητες, δεξιότητες και ικανότητες πρέπει να έχει ένα άτομο που εργάζεται με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, οι συμμετέχοντες απάντησαν τα εξής:

Αυτή η ανάλυση δεν αποδίδει μία ξεκάθαρη εικόνα. Κατά την διάρκεια της συζήτησης με την ομάδα εστίασης, η γενική άποψη ήταν ότι οποιεσδήποτε τεχνικές και επαγγελματικές ικανότητες έχει ένα άτομο, μπορεί να χρειαστούν ανάλογα με το είδος της εθελοντικής εργασίας. Υπήρξε γενική συμφωνία σχετικά με τις προσωπικές ικανότητες, ιδιαίτερα την ενσυναίσθηση. Όσον αφορά την ηλικία και το φύλο, δεν διατυπώθηκαν σαφείς προτιμήσεις. Ένα ζήτημα που τέθηκε σε μια συζήτηση ήταν το σε ποιο βαθμό οι μουσουλμάνοι αποδέχονται συμβουλές και υποστήριξη από τις γυναίκες. Δεν υπήρχαν προνομιούχες εθνικότητες, αλλά αναφέρθηκε ότι οι υπήκοοι της ίδιας χώρας από την οποία προέρχεται ο πρόσφυγας μπορούν να παράσχουν ουσιαστική στήριξη - υπό την προϋπόθεση ότι έχουν ήδη ρίζες στη χώρα υποδοχής.

Οι υποχρεώσεις των εθελοντών εξαρτώνται από τον χρόνο/μέρος που καλούνται να υπηρετήσουν. Στην πρώτη γραμμή (για παράδειγμα στα νησιά του Αιγαίου) υπάρχουν εθελοντές που δουλεύουν στις ομάδες "εύρεσης και διάσωσης" (διασώστες, ναυαγοσώστες), όπως επίσης και αυτοί που παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη και πρώτες βοήθειες. Μία συχνή υποχρέωση, που δεν απαιτεί κάποια ειδική ικανότητα, των εθελοντών που δουλεύουν σε κέντρα υποδοχής μεταναστών είναι η παροχή φαγητού και ρουχισμού στους πρόσφυγες. Ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη, καθώς και υπηρεσίες διερμηνείας, παρέχονται επίσης στα κέντρα υποδοχής μεταναστών. Στην ηπειρωτική χώρα, σε μέρη όπου διάφορα προγράμματα στέγασης/φιλοξενείας εφαρμόζονται, ο ρόλος των εθελοντών είναι διαφορετικός. Οι εθελοντές βοηθάνε τους μετανάστες και τους πρόσφυγες να δημιουργήσουν την ζωή τους στο καινούργιο τους σπίτι παρέχοντας τους νομική υποστήριξη και πληροφορίες για την διαδικασία του ασύλου, προετοιμάζοντας τα σπίτια για εκείνους, οργανώνοντας μαθήματα γλώσσας και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ο χρόνος που αφιερώνουν οι εθελοντές στις δραστηριότητες τους ποικίλει από μερικές ώρες την εβδομάδα μέχρι μερικές ώρες την ημέρα. Άνεργοι νέοι και ηλικιωμένοι πολίτες φαίνεται να έχουν περισσότερο χρόνο διαθέσιμο για τον εθελοντισμό.

Οι συμμετέχοντες εξήγησαν ότι πολλοί εθελοντές - ειδικά αρχάριοι - στερούνται γνώσης σχετικά με το σύστημα ασύλου στη χώρα τους και τις επιμέρους δομές του οργανισμού. Σύμφωνα με τους εθελοντές και τους εκπροσώπους των οργανώσεων που συμμετείχαν σε συνέντευξη, ζητήθηκαν από τους εθελοντές κατ'επανάληψη τα ακόλουθα θέματα:

Οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι το ομαδικό πνεύμα μεταξύ εργαζομένων και εθελοντών πρέπει να ενισχυθεί και ότι ορισμένες από τις δραστηριότητές τους πρέπει να εποπτεύονται από άλλους υπαλλήλους. Επιπλέον, η σχέση με τους δικαιούχους δεν είναι απλή, συχνά δε οι τελευταίοι δεν διακρίνουν τους ρόλους των διαχειριστών από εκείνους των εθελοντών και, ειδικά στην αρχή, είναι επιφυλακτικοί.

Μπορούν συχνά να προκύψουν δυσκολίες, οι οποίες δεν αφορούν την ίδια την εθελοντική δραστηριότητα, αλλά τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί, τον συντονισμό και την οργάνωση εσωτερικά και εξωτερικά. Συγκεκριμένα, η δυνατότητα συνεργασίας και δικτύωσης με άλλους, αφού συχνά η δέσμευση προς τους άλλους απορροφά την περισσότερη ενέργεια και «ο καθένας επιδιώκει το δικό του στόχο χωρίς να κοιτάζει γύρω».

3.2. Ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες ικανοποίησης των αναγκών των εθελοντών; Ανάλυση ισχυρών σημείων / αδυναμιών για σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων

Οι εθελοντές που εργάζονται σε μεγάλους διεθνείς οργανισμούς, έχουν κάποια επίσημη κατάρτιση / πιστοποίηση σχετικά με τα καθήκοντά τους. Η ανάγκη κατάρτισης διαπιστώθηκε από τους εθελοντές προκειμένου να βελτιώσουν τις διαπολιτισμικές τους ικανότητες. Η γνώση του νομικού πλαισίου της χώρας είναι επίσης σημαντικό για να κατευθύνει τους εθελοντές όπου υπάρχει ανάγκη για νομική υποστήριξη και συμβουλές.

Η επίβλεψη είναι οπωσδήποτε η πιο επείγουσα δραστηριότητα που οι οργανώσεις απασχόλησης πρέπει να παράσχουν. Η πιο συχνά αναφερόμενη μέθοδος κατάρτισης συνίσταται στην αλληλοδιδασκτική, δηλαδή οι νέοι εθελοντές ακολουθούν έμπειρους εθελοντές τις πρώτες μέρες ή εβδομάδες και μαθαίνουν με πράξεις. Η τακτική εποπτεία αναφέρθηκε μόνο από λίγες εμπειρίες. Δεδομένου του γεγονότος ότι οι συμμετέχοντες δεν είχαν λάβει σημαντική κατάρτιση, μόνο "εισαγωγή" στις δραστηριότητές τους με αλληλοδιδασκτική, από τις συνεντεύξεις, την ομάδα στόχου και την online έρευνα προέκυψε ότι η μεγάλη πλειοψηφία θα προτιμούσε να έχει ουσιαστική κατάρτιση, και ότι θα χρειαζόταν περισσότερη υποστήριξη όπως η τακτική επιτήρηση.

Οι συνεντεύξεις κατέδειξαν ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην κοινωνική ένταξη των εθελοντών. Οι εθελοντές πρέπει να εργάζονται μαζί με το προσωπικό και όχι με αυστηρή ιεραρχία. Θα πρέπει να συμμετέχουν σε όλα τα οργανωτικά επίπεδα, όχι μόνο στην πρώτη γραμμή, αλλά και στην υποστήριξη των διευθυντών. Η αλληλεπίδραση μεταξύ του προσωπικού και των εθελοντών πρέπει να είναι περισσότερο ευέλικτη, μέσω της οποίας τα μέλη του προσωπικού καθοδηγούν τους εθελοντές, αλλά επίσης και οι εθελοντές παίζουν ένα καθοδηγητικό ρόλο, μοιραζόμενοι γνώσεις με το προσωπικό.

Μια άλλη σημαντική πτυχή προέκυψε στο ερώτημα πώς να ενθαρρυνθούν και να υποστηριχθούν ενεργά οι πρόσφυγες που επιθυμούν να γίνουν εθελοντές. Όπως αναφέρουν οι εθελοντές, η συμμετοχή των προσφύγων ως εθελοντών στη διαδικασία καθώς και των μεταναστών αποτελεί βασικό παράγοντα για την επιτυχή ολοκλήρωση. Η παροχή ενεργητικών ρόλων στους πρόσφυγες (αντί να "περιμένουν να βοηθηθούν") μπορεί να βοηθήσει στην ταχύτερη επεξεργασία των πραγμάτων.

Η πτυχή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική λόγω του χαμηλού αριθμού των ατόμων που μιλούν τη γλώσσα των προσφύγων. Στην πραγματικότητα στην Αυστρία, στη κορύφωση της εισροής προσφύγων το φθινόπωρο του 2015, συμμετείχε ενεργά ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών, ιδιαίτερα στον κεντρικό σταθμό της Βιέννης στο "Train of Hope". Αυτή η προσέγγιση θα πρέπει να ακολουθηθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω, αλλά θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι όταν οι πρόσφυγες γίνονται εθελοντές, η σχέση τους με τον οργανισμό αλλάζει σημαντικά. Ως πρόσφυγες ήρθαν στην οργάνωση για βοήθεια και υπηρεσίες. Ως εθελοντές, έρχονται τώρα στην οργάνωση για να πάρουν και να βοηθήσουν και να αναπτύξουν μια αίσθηση υπερηφάνειας μέσω της συμμετοχής τους. Θα χρειαστεί επιπλέον υποστήριξη σε αυτούς τους εθελοντές.

Από τις Εθνικές Εκθέσεις προέκυψαν δύο πολύ βασικοί παράγοντες επιτυχημένης ενσωμάτωσης: γλωσσικές δεξιότητες και πολιτιστική κατανόηση. Η εξήγηση των πολιτισμικών διαφορών βοηθά τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο να κατανοήσουν το ξένο περιβάλλον. Το πιο σημαντικό είναι ότι πρέπει να καταργηθούν οι γλωσσικοί φραγμοί. Χωρίς κοινό επίπεδο επικοινωνίας, θα αναπτυχθούν παρεξηγήσεις και η επιτυχής ενσωμάτωση θα είναι σχεδόν αδύνατη. Οι εκπρόσωποι των τοπικών οργανώσεων εξηγούν ότι δεν εξαρτώνται μόνο από το είδος των πληροφοριών που ζητούν οι αιτούντες άσυλο αλλά και από τον τρόπο που αυτές τους παρέχονται. Αναφέρθηκε ότι το προσωπικό δέσιμο και οι φιλίες μεταξύ ευεργετούμενων και εθελοντών είναι δύο πολύ επιτυχημένες πρακτικές για την κοινωνική ενσωμάτωση. Η ένταξη υπήρξε συχνά επιτυχής, σε περιπτώσεις που οι εθελοντές είχαν φροντίσει για τους δικαιούχους μεμονωμένα και σε προσωπική βάση. Κάνοντας επισκέψεις στα άτομα που αιτούνται άσυλο στο σπίτι, προσφέροντας ταξίδια και άλλες δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου ή στηρίζοντας τους κατά της διάρκειας των καθημερινών προκλήσεων, τους πρόσφεραν μία πολύ καλή βάση για ενσωμάτωση. Από την άλλη πλευρά, όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, πολλοί εθελοντές μάχονται με τόσο στενές σχέσεις επειδή νιώθουν υπερβολικά υπεύθυνοι για τα προβλήματα άλλων ανθρώπων και είναι ανίκανοι να θέσουν ξεκάθαρα όρια.

Κατά συνέπεια, οι εθελοντές παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο για την επιτυχή ενσωμάτωση. Αν και οι υπάλληλοι πλήρους απασχόλησης είναι σε θέση να χειριστούν τις βασικές προϋποθέσεις όπως νομικές ή οργανωτικές πτυχές, δεν μπορούν να διαθέσουν το χρόνο που απαιτείται για να ασχοληθούν με τους αιτούντες άσυλο μεμονωμένα και κυρίως σε προσωπικό επίπεδο. Οι εθελοντές είναι αυτοί που μπορούν να παρέχουν μια τέτοια ευέλικτη, ενεργή και ατομική υποστήριξη που υπόσχεται τα καλύτερα αποτελέσματα.

4. Συμπέρασμα και σκέψεις / προτάσεις

Παρά τις διαφορές μεταξύ του μεταναστευτικού φαινομένου και των συστημάτων ασύλου, καθώς και τους διαφορετικούς ορισμούς του εθελοντισμού, στις πέντε χώρες, προκύπτει η ισχυρή δέσμευση εθελοντών που εργάζονται με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, αν και σε διαφορετικά πλαίσια. Μπορούμε να ονομάσουμε αυτούς τους εθελοντές ως «ακτιβιστές για αλληλεγγύη», καθώς συχνά πιέζονται από τη βούλησή τους να αλλάξουν την κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο και όχι μόνο να παρέχουν υπηρεσίες. Από την άποψη αυτή, μπορούν να επισημανθούν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά σχετικά με το έργο caseWORK.

Οι εθελοντές αναφέρουν πέντε προκλήσεις:

- να μην αντικαθιστούν δημόσιους οργανισμούς, να υπάρχει η δέουσα χρηματοδότηση σύμφωνα με το νόμο και να επικεντρώνεται στην εξασφάλιση υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας (που θα πρέπει να παρέχονται ούτως ή άλλως, ακόμα και όταν λείπει η εθελοντική εργασία)
- να ανταπεξέλθουν επαρκώς στη φύση των ενεργειών που έχουν αναλάβει
- να αποφύγουν οποιαδήποτε επικάλυψη με επαγγελματικές ενέργειες
- να προωθήσουν τη διαδικασία ενσωμάτωσης, μέσω ευέλικτης και προσωπικής υποστήριξης ώστε να ελαχιστοποιήσουν την απομόνωση των προσφύγων και αιτούντων άσυλο και να τους προσφέρουν ευκαιρίες να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους
- να συμβάλλουν στη βελτίωση των προτύπων προστασίας των πιο ευάλωτων ομάδων.

Όπως αποδείχθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, ένα ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που παρέχει γενικές πληροφορίες, ψυχολογική στήριξη και διαπολιτισμικές ικανότητες ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εθελοντών, ειδικά αν παρέχεται μέσα σε ένα ευέλικτο και εύκολα προσιτό μαθησιακό περιβάλλον. Το ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα είναι το κύριο προϊόν του project caseWORK και ο σχεδιασμός και η παραγωγή του θα λάβουν υπόψη τα ευρήματα της παρούσας έκθεσης.

Όσον αφορά τα θέματα και το περιεχόμενο της κατάρτισης, η κατάρτιση πρέπει να είναι πολύ σχετική με τις ιδιαιτερότητες των οργανώσεων. Σε επίπεδο βασικών δεξιοτήτων, οι εθελοντές θέτουν υπό αμφισβήτηση την ενίσχυση των οργανωτικών και διαχειριστικών ιδιαιτεροτήτων. Στην περίπτωση τεχνικών εξειδικευμένων δεξιοτήτων, οι ανάγκες επικεντρώνονται στο ψυχολογικό μέτωπο, στο δίκτυο, και στη γνώση του μεταναστευτικού φαινομένου με διεπιστημονική προσέγγιση. Υπάρχει γενική ανάγκη πληροφόρησης σχετικά με τα πολιτικά και νομικά θέματα, τη δημόσια τάξη ή τις διοικητικές διαδικασίες στην Ευρώπη και τα Εθνικά πλαίσια. Όσον αφορά τις οριζόντιες ικανότητες, επικεντρώνονται κυρίως στον τομέα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και δεξιοτήτων, χρήσιμες για μια πιο λειτουργική διαχείριση του άγχους και των συγκρούσεων. Οι εθελοντές ανέφεραν τις διαπολιτισμικές ικανότητες και δεξιότητες που σχετίζονται στενά με αυτήν, π.χ. ανοχή, ανοικτό μυαλό, ενσυναίσθηση ή πολιτιστική γνώση. Αυτό υποδηλώνει ότι οι εθελοντές αισθάνονται την ανάγκη ενίσχυσης της ικανότητάς τους να χειρίζονται πολιτιστικά εμπόδια όπως οι πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις, οι διαφορετικές νοοτροπίες και ο τρόπος ζωής.

Έγινε ξεκάθαρο ότι οι εθελοντές σαν ένας κύριος παράγοντας της διαδικασίας ενσωμάτωσης πρέπει να στηριχθούν όλο και περισσότερο. Καθώς έχουν ήδη εργασίες που καταναλώνουν χρόνο πρέπει να τους παρασχεθούν χρήσιμες πληροφορίες και βοηθητικά εκπαιδευτικά μαθήματα σε μία ευέλικτη και

εθελοντική βάση. Τα εκπαιδευτικά μαθήματα δεν πρέπει να είναι υποχρεωτικά ή αναγκαστικά αλλά πρέπει να λειτουργούν σαν μία εύκολη προσβάσιμη πηγή για στήριξη. Χρήσιμες πληροφορίες και στήριξη πρέπει επομένως να είναι διαθέσιμες κάθε στιγμή και σε κάθε μέρος.

Επιπρόσθετα, ο αριθμός των νέων εθελοντών που δουλεύουν αυξάνεται λόγω της τρέχουσας ψηφιοποίησης μεταξύ των οργανισμών το οποίο στηρίζει την ιδέα του caseWORK, δηλαδή να παρέχει ένα διαδικτυακό σεμινάριο εκπαίδευσης για εθελοντές. Την ίδια στιγμή ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον πρέπει να είναι φιλικό προς τον χρήστη, αυτό-επεξηγηματικό και εύκολα προσβάσιμο ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες των ανθρώπων μεγαλύτερης ηλικίας που θέλουν να βοηθήσουν οι οποίοι μπορεί να μην έχουν εμπειρία με ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Εξάλλου μια τέτοια σειρά μαθημάτων δεν θα πρέπει να απαιτεί πολύ χρόνο επειδή, όπως διατυπώθηκε και παραπάνω, οι εθελοντές όλο και περισσότερο συμμετέχουν σε μακροπρόθεσμες εργασίες.

Η ομαλότητα των καταστάσεων και του συγκεκριμένου πλαισίου εργασίας των εθελοντών απαιτεί συνεχή προσπάθεια ενημέρωσης και ικανότητας επίλυσης προβλημάτων. Για το λόγο αυτό οι δραστηριότητες κατάρτισης δεν πρέπει να βασίζονται σε μια αφηρημένη ή γενικευμένη προσέγγιση αλλά πρέπει να προσαρμόζονται στο πλαίσιο. Με αυτή την έννοια, μπορεί να είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθούν περισσότερες εκπαιδευτικές πρακτικές όπως: διερευνητική μάθηση, ενεργή μάθηση, αφήγηση ιστοριών και αυτοβιογραφίες, καθώς και η οργάνωση και ενίσχυση των διαδικασιών διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ λιγότερο εξειδικευμένων και πιο εξειδικευμένων ατόμων, εθελοντικά περιβάλλοντα εργασίας και όχι μόνο (η αποκαλούμενη μάθηση μέσω δικτύωσης).

Παράρτημα Α – Πηγές

EASO (2016), *Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση 2016*, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Annual-Report-2016.pdf>, τελευταία πρόσβαση στις 4 Ιουλίου 2018.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), *Εθελοντισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, διαθέσιμο στη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf, τελευταία πρόσβαση στις 4 Ιουλίου 2018.

Σημείωση: πλήρης κατάλογος των πηγών μπορεί να βρεθεί στις Εθνικές Εκθέσεις (στα αγγλικά)

Παράρτημα Β – Κατευθυντήριες γραμμές για τις συνεντεύξεις και τις ομάδες εστίασης (στα αγγλικά)

Κατευθυντήριες γραμμές για συνεντεύξεις με βασικούς παράγοντες

[https://www.dropbox.com/s/jy5f2zmw295ok1f/Key%20actors%20interviews%20guidelines_final.pdf?
dl=0](https://www.dropbox.com/s/jy5f2zmw295ok1f/Key%20actors%20interviews%20guidelines_final.pdf?dl=0)

Κατευθυντήριες γραμμές για ομάδες εστίασης εθελοντών

[https://www.dropbox.com/s/0360y7iy35g3xud/Volunteers%20focus%20groups%20guidelines_final.p
df?dl=0](https://www.dropbox.com/s/0360y7iy35g3xud/Volunteers%20focus%20groups%20guidelines_final.pdf?dl=0)

Παράρτημα Γ – Επαφές στα πλαίσια της διεξαχθείσης έρευνας

Χώρα	Αριθμός βασικών παραγόντων	Αριθμός εθελοντών	Σύνολο
Αυστρία	6 (μέσω συνεντεύξεων)	11 (μέσω ομάδων εστίασης)	17
Γερμανία	5 μέσω συνεντεύξεων)	30 (μέσω online έρευνας)	35
Ελλάδα	6 (μέσω συνεντεύξεων)	9 (μέσω ομάδων εστίασης, πρόσωπο με πρόσωπο και online)	15
Ιταλία	6 μέσω συνεντεύξεων)	18 (μέσω ομάδων εστίασης)	24
Σλοβενία	2 μέσω συνεντεύξεων)	7 μέσω συνεντεύξεων)	9
Σύνολο			100

Παράρτημα Δ – Εθνικές Εκθέσεις (στα αγγλικά)

Αυστρία

https://www.dropbox.com/s/aldu1cal2r2gso1/country%20report_Austria_caseWORK.pdf?dl=0

Γερμανία

https://www.dropbox.com/s/g0pv70yh8a7duld/country%20report_Germany_caseWORK.pdf?dl=0

Ελλάδα

https://www.dropbox.com/s/nvzut95pet8tdut/country%20report_Greece_caseWORK.pdf?dl=0

Ιταλία

https://www.dropbox.com/s/ikfctxw0kuy4ap5/country%20report_Italy_caseWORK.pdf?dl=0

Σλοβενία

https://www.dropbox.com/s/mmxswi3k2a249sv/country%20report_Slovenia_caseWORK.pdf?dl=0